

Voeding hoort óók bij verplegen. Observeren belangrijke verpleegkundige taak.

Auteur: M. Enzlin

Vertaald/bijgewerkt:

Nieuwsbrief: 2001

Pagina: 12-13

Jaargang: 15

Nummer: 4

Toestemming:

Illustraties:

Bijzonderheden:

Kernwoorden: voeding

Literatuur: Nutricia Vademecum Deel 1, Voeding & Gezondheid VoVo-brochure 100 en 112 (Voorlichtingsbureau voor de Voeding)

Voeding is in meerdere opzichten belangrijk voor iedereen. Verpleegkundigen denken weleens dat voeding de taak is van andere specialisten zoals de diëtist, maar het hoort wel degelijk bij hun vakgebied. Verpleegkunde Nieuws start een serie over voeding en alles wat daarbij komt kijken.

Iedereen heeft elke dag te maken met voeding. Verpleegkundigen hebben daarnaast in hun werk ook nog te maken met de voeding en voedingsgewoonten van hun patiënten, cliënten en bewoners. Natuurlijk is voeding niet de specialisatie van verpleegkundigen, maar omdat ze vaak wel degenen zijn die de voeding aan de patiënt aanbieden of zelfs bij de patiënt toedienen (bijvoorbeeld via een sonde) is het noodzakelijk dat ze ook enige kennis op dat gebied hebben. Bovendien is het de verpleegkundige discipline die het meest met de patiënt in contact staat en dus de meeste kans heeft te observeren.

Voeding direct verwijzen naar het domein van de diëtist, kan dus niet en is onverstandig. Op tal van momenten is het reilen en zeilen rondom voeding óók een verpleegkundige verantwoordelijkheid. Dat begint vaak al bij het afnemen van de anamnese. Vragen als: 'heeft u moeite met eten en drinken', 'heeft u speciale dieetwensen of behoeften', 'heeft u moeite met de stoelgang?', zijn uitermate belangrijke als het om spoedig herstel van de patiënt gaat. En het blijft niet bij vragen alleen. Doorvragen is zo mogelijk nog belangrijker. Het voorbeeld van de man die voor een operatie wordt opgenomen in een algemeen ziekenhuis, is in dat verband tekenend. De man -45, goed verzorgd, normaal postuur- antwoordde op de vraag van de intake-verpleegkundige of hij goed at met een simpel: 'prima'. Omdat hij er goed uitzag, dacht de verpleegkundige dat er geen aanleiding was om door te vragen. Maar na de operatie ontwikkelde de man een decubituswond die maar niet wilde genezen. Niemand snapte waarom totdat bleek dat hij al zijn halve leven teerde op elke dag twee biefstukken met salade of brood. Hij at er goed van, maar zijn voedingstoestand was door de eenzijdigheid van het dieet bar slecht. Toch was hem dat niet aan te zien.

Gewoon geen trek

Maar er zijn meer momenten waarop verpleegkundige aandacht voor voeding belangrijk is. Want eet die meneer van kamer zes altijd zo slecht of heeft hij vandaag gewoon geen trek? En hoe zit het met het gebit van die mevrouw op kamer 9 in het verpleeghuis? Heeft ze misschien pijn bij het eten, waardoor het niet gaat en moet ze dan niet gewoon eerst naar een tandarts alvorens we haar gemalen voedsel gaan geven? Allemaal vragen die de verpleegkundige zich vanuit haar functie en verantwoordelijkheid zou moeten stellen. Al was het maar om op tijd hulp van de juiste deskundige in te roepen.

Voor een verpleegkundige is observeren een van de belangrijkste taken. Inname en uitscheiding bijvoorbeeld. Misselijkheid en braken. Het zegt allemaal iets over het maag-darmstelsel en het zijn observaties die de arts of diëtist helpen bij hun werk. Ook observaties op het gebied van voedingspatronen (gewoonten) kunnen nuttig zijn. Een la vol chocolade of dropjes, kan heel veelzeggend zijn, behalve als die lekkernijen er alleen maar liggen voor het bezoek.

En dan zijn er natuurlijk nog de verpleegkundige handelingen die met voeding en de toediening er van te maken hebben. Denk aan het verzorgen van de ingang van een PEG-katheter bijvoorbeeld. Of aan het inbrengen van een voedingssonde door de neus. Het toedienen van sondevoeding. En wat te denken van voorlichting? Is de verpleegkundige niet bij uitstek geschikt om de patiënt te voorzien van antwoorden op alledaagse vragen over voeding? De patiënt zal het misschien niet aan de dokter vragen, maar wel aan de verpleegkundige. Wat kan ik doen tegen gasvorming of maagzuur?

Omdat de verpleegkundige in het werk iedere dag met voeding bezig is, start Verpleegkunde Nieuws deze nieuwe en langlopende serie. Veel onderwerpen zullen de revue passeren. Onder meer: sondevoeding bij volwassenen en kinderen, voeding bij radiotherapie, borst- en flesvoeding, voeding bij chemotherapie, voeding bij decubitus en voeding bij eetstoornissen. Minstens 26 afleveringen lang komen steeds nieuwe verpleegkundige aspecten bij voeding aan de beurt. Want een uitgebalanceerd voedingspatroon is immers van groot belang in het voorkomen van ziekten en in het bestrijden ervan. En dat is niet alleen de verantwoording van de patiënt zelf, noch van de arts of de diëtist. Het is ook de verantwoording van de verpleegkundige.

Hoeveel hebben we nodig?

Onderstaand overzicht geeft aan welke gemiddelde hoeveelheden voedingsmiddelen gezonde volwassenen en schoolkinderen per dag nodig hebben. Het dient als uitgangspunt voor de volgende afleveringen in de serie waarin voeding bij de zieke mens of voeding in een bepaalde levensfase (bijvoorbeeld voeding bij borstvoeding of voeding bij het ouder worden) centraal staat.

Gezonde volwassene

- Melk(producten): 2-3 glazen.
- Kaas: 1-2 plakjes (20-40 gram).
- Vlees, vis, kip, ei, tahoe, tempeh: 100 gram.
- Vleeswaar: 1-2 plakjes (15-30 gram).

- Halvarine op brood: 5 gram per sneetje.
- Margarine voor bereiding: 15 gram.
- Brood: 5 tot 7 sneetjes.
- Aardappelen, rijst of pasta: 150 tot 250 gram.
- Groente: 3-4 groentelepels (150-200 gram).
- Fruit: 2 stuks.
- Vocht: 1,5 liter.

Gezond schoolkind

- Melk(producten): 2-3 glazen.
- Kaas: 0,5-1 plakje (10-20 gram).
- Vlees, vis, kip, ei, tahoe, tempeh: 65-100 gram.
- Vleeswaar: 0,5-1 plakje (10-15 gram).
- Halvarine op brood: 5 gram per sneetje.
- Margarine voor bereiding: 15 gram .
- Brood: 3-5 sneetjes.
- Aardappelen, rijst, pasta: 50- 200 gram.
- Groente: 2-3 groentelepels.
- Fruit: 1-2 stuks.
- Vocht: 1,5 liter.

Marjan Enzlin

Aan deze serie werken mee:

1. Inge Eekhout, verpleegkundig specialist van Sorgente (specialist in voedingszorg thuis) in Houten.
2. Anneke Leenman, verpleegkundige specifieke zorg van het Lorentz Ziekenhuis in Zeist.
3. Fred Prins, verpleegkundige, lid van het voedingsteam van het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam.